

Behandeling met BCG-medac (RIVM-stam)

Een handleiding
voor patiënten

INCLUSIEF
DAGBOEK



INHOUDSOPGAVE

Diagnose blaastumor	4
Immunotherapie	6
Uw behandeling met BCG	7
Wat kan ik doen als patiënt?	11
Omgaan met bijwerkingen	12
Voorzorgsmaatregelen	14
Omgaan met langdurige behandeling	15
Uw behandel dagboek	16
Notities	27

BESTE PATIËNT,

Er is bij u een niet-spierinvasieve blaastumor vastgesteld. Dit type tumor kan meestal operatief worden verwijderd, omdat de spierwand van uw blaas niet is aangetast.

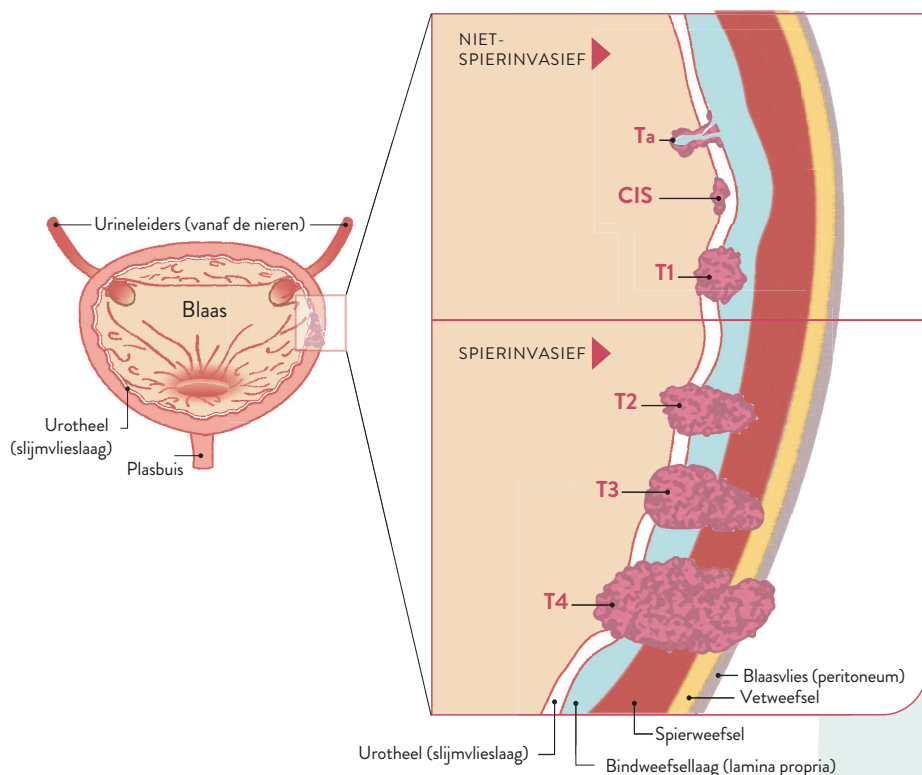
Uw arts heeft besloten om u na de operatie te behandelen met BCG om te voorkomen dat de tumor terugkeert. BCG is een vorm van immunotherapie om uw weerstand te verhogen. Door stimulatie van het afweersysteem van uw lichaam worden achtergebleven tumorcellen vernietigd. Het BCG-vaccin is een vloeistof die direct via een slangetje (katheter) in de blaas wordt gebracht.

Deze folder heeft als doel u zo goed mogelijk te informeren over de blaastumor en uw BCG-behandeling. Mocht u toch nog vragen hebben, neem dan gerust contact op met uw arts of verpleegkundige.

DIAGNOSE BLAASTUMOR

Type blaastumoren

Vrijwel alle blaastumoren ontstaan in de cellaag die de bekleding van de blaas vormt (urotheel). Men spreekt dan van overgangsepitheelcarcinoom of urotheelcelcarcinoom. Deze tumoren zijn zeer divers en kunnen zich op verschillende manieren gedragen. De meeste blaastumoren doen zich voor als kleine, wrachtige gezwellen aan de binnenzijde van de blaas, die met een eenvoudige ingreep verwijderd kunnen worden. Een blaastumor kan zich echter ook voordoen als een grote tumor die ingroeit in de spierwand van de blaas en waarvoor een grote operatie noodzakelijk is.



Een blaastumor die slechts de binnenbekleding van de blaas aantast, wordt een niet-spierinvasieve tumor (oppervlakkige tumor) genoemd. Als de tumor is doorgegroeid in de spierwand van de blaas, wordt dit een invasieve tumor genoemd. Het type tumor dat bij u is vastgesteld (niet-spieerinvasief) kan meestal operatief worden verwijderd, omdat de spierwand van uw blaas niet is aangetast.

Het T-stadium geeft aan hoe vergevorderd de tumor is. De behandeling hangt af van het type tumor en het T-stadium. De arts zal met u bespreken wat in uw specifieke geval de beste behandeling is. Mocht u nog vragen hebben, schroom dan niet om deze aan uw behandelend arts of verpleegkundige te stellen.

Symptomen van een blaastumor

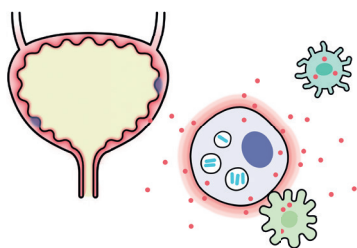
Het meest voorkomende symptoom van een blaastumor is bloed in de urine (ook wel hematurie genoemd). Dit treedt meestal plotseling op en is over het algemeen niet pijnlijk. Soms kunnen zich bloedstolsels vormen die pijnlijke blaaskrampen kunnen veroorzaken. De hoeveelheid bloed staat niet in verband met de mate waarin de tumor zich heeft uitgebreid. Het is belangrijk om zo snel mogelijk uw arts te raadplegen als u bloed in uw urine ziet, hoewel dit naar alle waarschijnlijkheid niet te wijten is aan een tumor, maar aan een andere aandoening, zoals een infectie of nier- of blaasstenen. Als de symptomen aanhouden en niet verbeteren met antibiotica kan het nodig zijn om aanvullende onderzoeken te verrichten.

IMMUNOTHERAPIE

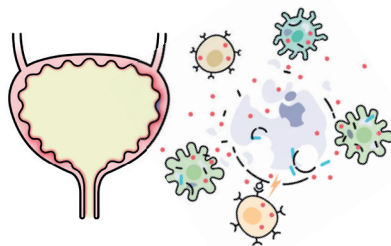
Hoe werkt BCG?

Bacillus Calmette-Guérin (BCG) is een vaccin dat sinds 1920 wordt gebruikt ter preventie van tuberculose. Het vaccin wordt bereid uit een bacterie die *Mycobacterium bovis* heet.

Daarnaast is BCG een van de belangrijkste middelen in de behandeling van niet-spieerinvasieve blaastumoren. De manier waarop het middel werkt, wordt immunotherapie genoemd. BCG roept namelijk een lokale afweerreactie op tegen de tumorcellen. Immunotherapie is geen chemotherapie.



BCG roept een afweerreactie op



Het afweersysteem valt de tumorcellen aan

Therapietrouw

Het is klinisch bewezen dat BCG-therapie het risico op de terugkeer of uitbreiding van dit type blaastumoren aanzienlijk vermindert.

Het is daarom van belang om de volledige therapie te volgen om uw afweersysteem blijvend te activeren en het verloop van de ziekte op langere termijn onder controle te houden.

WAT TE DOEN TIJDENS DE BEHANDELING

Uw behandeling met BCG

BCG is een vloeistof die direct via een slangetje (katheter) in de blaas wordt gebracht. De behandeling dient ongeveer 2-3 weken na de operatie te worden gestart.

In de eerste fase wordt BCG meestal eenmaal per week toegediend. Hierna vindt toediening plaats volgens uw persoonlijke behandelplan. Op bladzijde 16 vindt u een behandeldagboek dat u kunt bijhouden als hulpmiddel om uw behandelplan te volgen.

Voorafgaand aan de behandeling

Het is belangrijk dat u uw arts op de hoogte brengt van eventuele andere medicijnen die u gebruikt, omdat geneesmiddelen die het afweersysteem onderdrukken de werking van BCG tegen uw blaastumor kunnen belemmeren.

In de 4 uur voorafgaand aan de instillatie (blaasspoeling) en in de 2 uur na de instillatie mag u niets drinken. Voordat BCG wordt geïnstilleerd, dient de blaas te worden geledigd.



Tijdens de behandeling

Er wordt een slangetje (katheter) in de blaas gebracht en de BCG vloeistof wordt vervolgens langzaam en onder lage druk in de blaas gespoten. Op de volgende bladzijde vindt u een schematische weergave van een blaasspoeling met BCG.



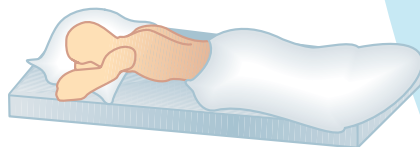
Het inbrengen van een slangetje in de blaas klinkt misschien onprettig, maar u bent in goede handen. Probeer te ontspannen.



De BCG vloeistof moet zo mogelijk circa 2 uur in de blaas blijven. In deze tijd dient de oplossing voldoende in contact te komen met de gehele binnenwand van de blaas. Gedurende deze tijd wordt het afweersysteem ertoe aangezet om eventuele tumorcellen die zich nog in de blaas bevinden, aan te vallen.



Om die reden dient u zo veel mogelijk in beweging te blijven. Als u aan bed gebonden bent, dient u zich elke 15 minuten om te draaien van uw buik naar uw rug en omgekeerd.

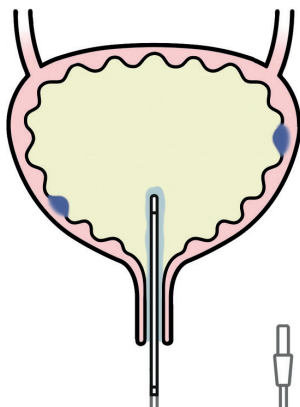


Elke 15 min omdraaien

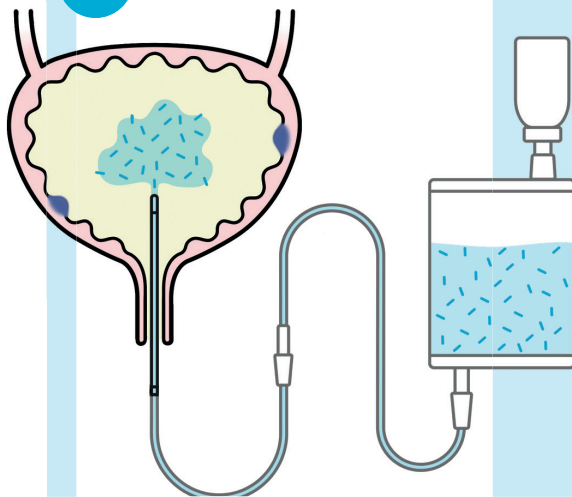
EEN BLAASSPOELING MET BCG

1

Uw genitale gebied wordt gedesinfecteerd en terwijl u ligt, wordt er een dunne katheter via uw urethra (plasbuis) in de blaas ingebracht. Een antiseptisch glijmiddel vergemakkelijkt het inbrengen.



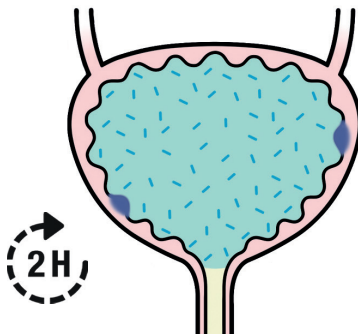
2



Ongeveer 50 ml van een BCG-bevattende vloeistof wordt langzaam via de katheter in uw blaas gespoeld.

3

De katheter wordt voorzichtig verwijderd. Na verwijdering van de katheter moet de BCG-vloeistof 2 uur in uw blaas blijven. Daarna wordt het medicijn gewoon uitgescheiden tijdens het urineren.



Na de behandeling



Na ongeveer 2 uur dient u de ingebrachte vloeistof weer uit te plassen, bij voorkeur zittend om morsen te voorkomen. Desgewenst kan de eerste urine met een ontsmettingsmiddel worden vermengd.



Het is verstandig uw handen en geslachtsdelen na het plassen te wassen. Dit geldt vooral voor de eerste keer plassen na behandeling met BCG.



Mits hiervoor geen specifieke medische contra-indicatie bestaat, wordt u geadviseerd om gedurende 48 uur na elke instillatie veel te drinken. Dit is niet alleen goed voor het herstel van de vochtbalans maar kan ook de kans op bijwerkingen verminderen.



Voor een optimale therapie dient u voor, tijdens én na de behandeling de bijgaande adviezen op te volgen.

WAT KAN IK DOEN ALS PATIËNT?



Volg de volledige BCG-therapie en ga naar de controleafspraken met uw arts. De geplande behandelingen zijn nodig om de therapie effectief te laten zijn.



Plan uw behandelingen op de lange termijn en informeer uw arts vooraf over eventuele vakanties of mogelijke afwezigheid.



Wanneer u het behandelplan volgt kan het verloop van de ziekte ook op de langere termijn onder controle worden gehouden.



Zorg ervoor dat u gedurende 48 uur na elke blaasspoeling voldoende vocht drinkt. Drink bijvoorbeeld extra water, maar geen koffie of cafeïnehoudende dranken.



Neem rust op de dag van de behandeling en de volgende dag.



Zorg ervoor dat u elke dag, tussen de behandelingen door, voldoende vocht inneemt.



Roken is de belangrijkste risicofactor bij de ontwikkeling van blaastumoren. Vermijd deze risicofactor ten koste van alles.



Ondersteun uw afweersysteem met een gezonde levensstijl. Een gezond dieet en lichaamsbeweging dragen bij aan een goed functionerend afweersysteem.



Vraag om hulp. Familie of vrienden kunnen u helpen met de planning of u begeleiden bij het ziekenhuisbezoek.

OMGAAN MET BIJWERKINGEN

Mogelijke bijwerkingen tijdens BCG-behandeling

Er doen zich tijdens behandeling met BCG regelmatig bijwerkingen voor. Deze zijn doorgaans goed te verdragen en nemen meestal binnen 24-48 uur weer af. Het is van groot belang om de gehele kuur met BCG af te maken om het risico dat de tumor terugkeert te minimaliseren.

Tijdens de behandeling kunt u last krijgen van bijwerkingen, zoals

- vaak en pijnlijk plassen
- blaasontsteking
- misselijkheid
- verhoging ($< 38,5^{\circ}\text{C}$)
- griepachtige verschijnselen
- ontstekingsreacties van de prostaat
- algemeen ongemak

Deze reacties betekenen dat er een afweerreactie op gang gekomen is en zijn positieve signalen dat de therapie effect heeft.

Neem contact op met uw arts als de klachten u zorgen baren of als u denkt dat een of meer van de bijwerkingen voortzetting van uw behandeling in de weg staan. Schrijf alle mogelijke bijwerkingen in verband met uw therapie op en bespreek deze met uw arts.



Neem contact op met uw arts of verpleegkundige als u de bijwerkingen verontrustend vindt. Zij kunnen u helpen.

ERNSTIGE BIJWERKINGEN: NEEM CONTACT OP MET UW ARTS!

De ernstigste bijwerking is een ernstige systemische infectie (infectie van het gehele lichaam). Neem onmiddellijk contact op met uw arts als u de volgende verschijnselen krijgt:

- hoge koorts ($> 39,5^{\circ}\text{C}$) gedurende tenminste 12 uur of koorts ($> 38^{\circ}\text{C}$) gedurende weken, nachtzweeten;
- gewichtsverlies met onbekende oorzaak;
- zich steeds slechter voelen;
- symptomen van ontsteking zoals: ademhalingsmoeilijkheden of een hoest die niet voelen als een gewone verkoudheid; leverproblemen: een gevoel van druk rechts boven in de buik of afwijkende resultaten van testen die meten hoe goed de lever werkt; pijn en roodheid van het oog, gezichtsproblemen of wazig zien; ontsteking van het oog;
- een zogenaamde granulomateuze ontsteking vastgesteld met behulp van een biopsie.

Deze bijwerkingen kunnen op elk moment optreden, soms pas later, en kunnen weken, maanden of zelfs jaren na uw laatste dosis ontstaan.



Raadpleeg onmiddellijk uw arts, verpleegkundige of apotheker als er tekenen van bovenstaande bijwerkingen optreden of als u onverwachte symptomen opmerkt.

VOORZORGSMATREGELEN

Voorzorgsmaatregelen - belangrijke punten m.b.t. gezin en leefstijl

Momenteel is onbekend welke effecten BCG op de zwangerschap heeft en mag daarom door zwangere vrouwen niet gebruikt worden. Vertel het uw arts onmiddellijk als u vermoedt dat u zwanger bent. Vrouwen mogen geen borstvoeding geven tijdens de behandeling met BCG. Er is nog geen melding gemaakt van seksuele overdracht van BCG, maar u moet gedurende een week na behandeling met BCG een condoom gebruiken tijdens het vrijen. Als er bij u een urineweginfectie is vastgesteld, dient de behandeling te worden onderbroken tot de uitslag van het urineonderzoek weer normaal is en de antibioticumkuur is afgerond.

Na afloop van uw BCG-behandeling

Nadat uw behandeling afgerond is, zult u regelmatig voor controle bij uw arts terug moeten komen. Tijdens deze bezoeken zullen geregeld blaas- en urineonderzoek worden verricht om afwijkende cellen op te sporen. Meestal vinden deze controles om de 3-6 maanden plaats, maar uw arts zal dit met u bespreken. Als u tussentijds klachten krijgt of nieuwe symptomen opmerkt, neem dan contact op met uw arts.

OMGAAN MET LANGDURIGE BEHANDELING

U zult gedurende een langere periode een behandeling volgen. De behandeling begint met een inductietherapie van 6 opeenvolgende weken. Daarna volgt een onderhoudstherapie gedurende een periode van 1 tot 3 jaar. Uw arts zal met u bespreken hoe uw persoonlijke behandelingschema er uit zal zien.

Tijdens de behandeling kunt u verschillende gedachten en gevoelens ervaren. U kan zich zorgen maken over uw gezondheid en onzeker zijn over de toekomst. Of u vindt het misschien lastig om een lange behandeling vol te houden.

Wat kan u tijdens de behandeling helpen?

Het is goed om u te beseffen dat het normaal is dat uw motivatie en energieniveau vaak kunnen variëren tijdens een langdurige behandeling.

Regelmatig contact met uw zorgverleners kan helpen om beter te begrijpen waarom een lange behandeling nodig is. Als u zich zorgen maakt, vragen hebt of onzeker bent, is het belangrijk om dit met uw zorgverleners te bespreken.

Daarnaast zijn er verschillende manieren die kunnen helpen om uw welzijn gedurende de behandeling te ondersteunen. Zo kan het bijvoorbeeld nuttig zijn om:

- contact te houden met familie of vrienden
- zich te richten op kleine, haalbare dagelijkse activiteiten
- professionele hulp te zoeken indien nodig
- een behandeldagboek bij te houden

UW BEHANDELDAGBOEK

Een behandeling met BCG kost tijd en volgt een vast schema. Wanneer u een dagboek bijhoudt kan dit u en uw arts helpen bij de behandeling van uw ziekte.

Hoe kunt u dit dagboek gebruiken?

In het dagboek kunt u uw behandeling bijhouden en noteren hoe u zich na elke behandelsessie voelt. Zo blijft u beter op de hoogte van de voortgang van uw behandeling.

U kunt het dagboek gebruiken om:

- de datum van elke instillatie te noteren
- aan te geven hoe u zich na elke instillatie voelt
- eventuele symptomen op te schrijven (bijv. koorts, rillingen, pijn, vermoeidheid)
- eventuele andere zorgen of vragen te noteren
- uw ervaringen met uw zorgverleners te delen



De volgende vragen kunnen u helpen bij het invullen van het dagboek en het maken van aantekeningen:

- Had u last van rillingen?
- Had u last van koorts? Zo ja, wat was uw temperatuur?
- Had u last van misselijkheid?
- Had u moeite met plassen of pijn bij het plassen? Zo ja, voor hoe lang?
- Heeft u bloed in uw urine gezien?
- Vanaf wanneer voelde u zich weer helemaal normaal na de laatste instillatie?
- Zijn er nog andere symptomen die u wilt noteren?

ZO KUNT U HET DAGBOEK INVULLEN:

VOORBEELD

Instillatie 1

Datum: 15 Maart 2026.....

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen: Voorbeeld: ik voel me vandaag een beetje duizelig.....

Instillatie 2

Datum: 22 Maart 2026.....

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen: Voorbeeld: ik voel me koortsig (38.7) en onwel.....



BCG
Inductietherapie

BCG
Onderhoudstherapie

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 4

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 5

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 6

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?

Heel goed

Oké

Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:



BCG
Inductietherapie

BCG
Onderhoudstherapie

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer? Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer? Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer? Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Controlecystoscopie

Datum:

Instillatie 1

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 2

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

Instillatie 3

Datum:

Hoe voelt u zich deze keer?  Heel goed Oké Erg slecht

Opmerkingen:

CONTACTGEGEVENS

MIJN ZORGVERLENER

Naam

Telefoonnummer

Adres

NOTITIES

Deze folder is met de grootst mogelijke zorg samengesteld maar vervangt niet de patiëntenbijsluiter. Lees altijd de bijsluiter in de verpakking aandachtig door voordat u begint met de behandeling met BCG.

BCG-P-22062026



Pharmanovia Benelux B.V.
Burgemeester Guljélaan 2
4837 CZ Breda
The Netherlands

T: +31 (0) 76-56 00 030
E-mail: info.benelux@pharmanovia.com
www.pharmanovia-benelux.com